

Vlaams
Parlement

ingediend op **1427** (2017-2018) – Nr. 1
20 december 2017 (2017-2018)

Voorstel van resolutie

van Freya Saeys, Peter Persyn, Cindy Franssen,
Danielle Godderis-T'Jonck, Tinne Rombouts en Tine van der Vloet

betreffende de uitbreiding en verdieping
van de sensibiliseringsacties voor het
voorkomen van gehoorschade en tinnitus

TOELICHTING

Prevalentie

In 1997 stelde de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) al dat er in Westerse landen een groot gebrek aan accurate gegevens op populatieniveau is om de prevalentie en oorzaken van doofheid en gehoorverlies in te schatten.

Eigenlijk is dat vandaag nog altijd het geval. Vlaanderen beschikt over onvoldoende epidemiologische gegevens over gehoorschade die gerelateerd is aan een overmatige blootstelling aan geluid in het kader van vrijetijdsbesteding.

We hebben wel cijfers over jonge kinderen. Het gehoor van jonge kinderen (risicokinderen in de eerste kleuterklas en alle kinderen in het eerste leerjaar) wordt getest met audiometrie. Vanaf september 2016 zullen leerlingen van het vijfde leerjaar en leerlingen van het derde secundair via het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB) de spraak-in-ruistest of SPIN-test ondergaan. Die test onderzoekt het verstaan van spraak in een rumoerige omgeving en zal gehoorschade in een vroeger stadium kunnen opsporen.

In de literatuur vinden we een aantal cijfers die ons een algemeen beeld geven:

- een op de acht kinderen en tieners tussen 6 en 19 jaar heeft een of andere vorm van gehoorverlies;
- 12,5% van alle kinderen in de Verenigde Staten tussen 6 en 19 jaar heeft door lawaai geïnduceerd gehoorverlies in één oor of in beide oren;
- naar schatting 11% van de totale populatie in de Verenigde Staten en Europa loopt risico op gehoorverlies ten gevolge van lawaai en 10% van de jonge mensen heeft een verlies van 10 dB op 3000 Hz in beide oren na tien jaar blootstelling aan versterkte muziek;
- na vijf jaar blootstelling aan muziek door een hoofdtelefoon heeft 5% van de tieners een hoogfrequent gehoorverlies.

Onderzoek toont ook aan dat we geconfronteerd worden met een stijgend gehoorverlies. In de Verenigde Staten heeft een grootschalig onderzoek de evolutie van het gehoorverlies in het laatste decennium aangetoond op basis van audiometrieresultaten bij 12-tot-19-jarige adolescenten. Daaruit blijkt dat de prevalentie van gehoorverlies tussen de twee crossectionele metingen significant gestegen is van 14,9% naar 19,5% voor gehoorverlies groter dan 15 dB, van 11,4% naar 14,2% voor gehoorverlies tussen 15 en 25 dB en van 3,5 naar 5,3% voor gehoorverlies groter dan of gelijk aan 25 dB.

Cijfers uit Vlaanderen geven een vergelijkbare trend aan:

- het onderzoek 'Gehoorschade en luide muziek bij jongeren in Vlaanderen' van de Universiteit Antwerpen (2011) toont aan dat de gehoorschade toeneemt, en dat er een lage beschermingsgraad en een gebrek aan inzicht is bij jongeren;
- de cijfers uit de studie tonen dat 14-tot-18-jarigen via draagbare muziekspelers in belangrijke mate blootstaan aan risico's op lawaaischade. Acht op de tien van de bevraagde jongeren maakt gebruik van draagbare audiospelers: 24% van hen luistert meer dan 15 uur per week en 45% haalt een geluidsintensiteit van 75 tot 100% van het maximumvolume;
- uit die studie blijkt ook dat 74% van de ondervraagden gehoorverlies niet als een probleem beschouwt en dat 80% van de jongeren die vaak tijdelijke tinnitus (oorsuizen) ervaren na luide muziek, niet geneigd zijn het volume van de mp3-speler of iPod lager te zetten;

- uit een studie van 2011 bij universiteitsstudenten¹ bleek dat 89,5% van de 19-tot-26-jarigen een tijdelijke tinnitus na luide muziek ervaart en 14,8% permanente tinnitus. Frequent discotheekbezoek werd door die studenten herhaaldelijk aangewezen als de belangrijkste reden voor symptomen als tinnitus, oorpijn en verlies van gehoor. Toch vreest 66,4% niet dat de tinnitus permanent zal worden;
- de studie JOnG! onderzocht bij 1400 jongeren de houding tegenover risico's van lawaai, de blootstelling aan lawaai en het gebruik van gehoorbescherming. Op 12-jarige leeftijd luistert 45,4% van de jongeren met een hoofdtelefoon of oortjes naar muziek op een mp3-speler of een andere draagbare muziekspeler, en twee op de drie gebruikt een hoofdtelefoon of oortjes bij het luisteren naar muziek of bij het gamen op de computer. Een op de tien jongeren gebruikt wekelijks zeven uur of meer de koptelefoon of oortjes, en één op de vijf zet de volumeknop op meer dan 60% van het maximum. Maar 15,2% van de onderzochte jongeren vermeldt ooit gehoorbescherming te hebben gedragen;
- in hun studie 'Epidemiology of Noise Induced Tinnitus and the Attitudes and Beliefs toward Noise and Hearing Protection in Adolescents', stellen Annick Gilles e.a. vast dat 18,3% van alle bevraagde studenten permanente tinnitus in één of beide oren melden. Er zijn geen verschillen tussen de leeftijdsgroepen, met uitzondering van de 14-jarigen, die aanzienlijk minder tinnitus melden. De prevalentie van tijdelijke tinnitus is 74,9%. Dat doet de onderzoekers twee belangrijke aanbevelingen formuleren.² Eerst en vooral stellen ze voor om de focus van de preventiecampagne niet te beperken tot verlies van gehoor, maar, gelet op de stijging van de prevalentie van zowel tijdelijke als permanente tinnitus, ook te focussen op tinnitus als voorbode voor door lawaai geïnduceerd verlies van gehoor. Ten tweede vragen ze ook in de preventiecampagnes te focussen op de groep van jongeren onder de 14 jaar omdat Vlaamse jongeren ook op jongere leeftijd participeren aan evenementen met luide muziek;
- recent onderzoek aan de UGent bij 517 jongeren tussen 18 en 30 jaar toonde aan dat het aantal jongeren dat oorsuizingen heeft, bijzonder hoog ligt: 68,5% heeft er al ooit last van gehad, 6,4% houdt er klachten aan over. Een test die de haarcellen in ons middenoor test, wees uit dat 15% van de jongeren al schade heeft opgelopen. Onderzoekster Sofie Degeest, audioloog bij UZ Gent, kon aantonen dat vooral jongeren die regelmatig fuifzalen en concerten bezoeken, het grootste risico lopen.

Preventie verdiepen

De Vlaamse overheid erkent die problematiek. In december 2009 organiseerden Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin Jo Vandeuren en Vlaams minister van Leefmilieu Joke Schauvliege een rondetafelconferentie over muziekge-relateerde gehoorschade. De verschillende stakeholders – muzikanten, jeugdraad, Horeca Vlaanderen, handhavers en gehoordeskundigen – werden uitgebreid geconsulteerd.

Daarop heeft de Vlaamse Regering acties ondernomen om gehoorschade te voorkomen, zowel op het vlak van het aantal toegestane decibels als op het vlak van preventie.

Vanuit het bevoegdheidsdomein Welzijn werd ingezet op sensibilisering, met in 2011 de campagnes Iets minder is de max en Breek gerust het kot af, niet je oren. Op de website www.ietsminderisdemax.be staat informatie over de bestaande

¹ GILLES, A., DE RIDDER, G., VAN HAL, G., WOUTERS, K., KLEINE PUNTE, A. en VAN de HEYNING, P., "Prevalence Leisure Noise-Induced Tinnitus and the Attitude Towards Noise in University Students", *Otology & Neurology*, 2012.

² GILLES, A., VAN HAL, G., DE RIDDER, D. WOUTERS K. en VAN de HEYNING, "Epidemiology of Noise-Induced Tinnitus and the Attitudes and Beliefs towards Noise and Hearing Protection in Adolescents", juli 2014.

soorten oordopjes, tips om gehoorschade te voorkomen, info en promotiemateriaal, en acties in de verschillende provincies.

In 2012 werden vervolgens op initiatief van de minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur de geluidsnormen voor muziek goedgekeurd die op 1 januari 2013 in werking zijn getreden. Ook rond die nieuwe geluidsnormen werd een uitgebreide informatie- en sensibiliseringscampagne gevoerd met informatiesessies en brochures, waarbij organisatoren en exploitanten ook actief werden aangeschreven.

Op de website van het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie (<https://www.lne.be/gehoorschade>) staan tips om het risico op gehoorschade te beperken, informatie over de verschillende soorten oordoppen en de oorzaken van gehoorschade, een zelftest en educatief materiaal.

Wie zijn risico op gehoorschade wil inschatten, kan op de website <http://tuut.lne.be/> de zelftest 'Help ze niet naar de tuut' invullen. Er is een app gelanceerd waarbij het geluidsniveau met een smartphone kan worden gemeten zodat het risico op gehoorschade kan worden ingeschat. De kortfilm Ruis werd gelanceerd. Die film richt zich op 12-tot-18-jarigen met als doel gehoorschade bespreekbaar te maken bij jongeren en hen te sensibiliseren om gehoorschade te voorkomen door bijvoorbeeld oordopjes te dragen. Het is de bedoeling dat leerkrachten de film in klasverband bekijken en bespreken. Ook middenveldorganisaties voeren allerlei acties.³

De laatste jaren stijgt de verkoop van oordoppen, zowel die op maat als de universele prefaboordoppen met filter. Er is dus wel een stijgend bewustzijn. Het is belangrijk dat er ook voldoende informatie wordt verspreid over een goed gebruik van oordoppen. Daarbij zijn twee richtlijnen essentieel: het correcte gebruik van oordoppen en de continuïteit van het gebruik van oordoppen.

Het is belangrijk dat gebruikers van oordoppen goed weten hoe ze de oordoppen correct inbrengen in het oor. Daarvoor zijn er drie gouden stappen.

Eén, de oordoppen moeten comfortabel zitten. Ze mogen dus niet te strak zitten, want anders houdt niemand de oordoppen in.

Twee, als je de oordoppen hebt ingebracht, mogen ze niet zichtbaar zijn in de spiegel.

Drie, bij het afdekken van de oren met de handen mag er geen bijkomende geluidsdemping waarneembaar zijn. De oordoppen moeten immers op zich voldoende demping geven.

Het is belangrijk dat mensen hun oordoppen inhouden zolang ze worden blootgesteld aan te hoge geluiden. Naast het belang van het correct inbrengen van de oordoppen is het ook belangrijk dat elk uur de oordoppen opnieuw juist geplaatst moeten worden. Door te bewegen met de kaken verschuiven ze immers. Dat verschuiven leidt ertoe dat het beschermende effect ervan vermindert of verloren gaat.

Om ervoor te zorgen dat mensen hun oordoppen inhouden bij blootstelling aan te hoge geluiden, is het ook belangrijk dat ze leren hoe ze met elkaar moeten communiceren als ze elkaar niet horen. Zo niet bestaat al zeer snel de neiging de oordoppen uit te nemen en ze niet terug te plaatsen.

³ Zo bieden ziekenfondsen via hun websites informatie en gehoortesten aan in het kader van hun opdracht met betrekking tot gezondheidseducatie. De Christelijke Mutualiteit (CM) heeft haar Oorgasme-actie, de Liberale Mutualiteit (LM) voerde in Oost-Vlaanderen een enquête rond gehoorschade uit. De blog 'Doe de oorcheck' van Partena voorziet in een resem tests om gehoorschade of het risico op gehoorschade in kaart te brengen. De Voorzorg verspreidt educatieve pakketten over gehoorschade.

Sensibilisering uitbreiden en alle actoren betrekken

Ondanks de uitgebreide informatie- en sensibiliseringscampagnes en het stijgende bewustzijn bij jongeren, blijft toch nog altijd een belangrijke groep zich onvoldoende bewust van de risico's op gehoorschade en vooral van tijdelijke tinnitus als voorbode van definitieve tinnitus en definitief gehoorverlies.

Het is dus essentieel dat de Vlaamse overheid jongeren, ouders, jeugdverenigingen, de muziekindustrie en gezondheidsactoren blijft sensibiliseren voor die risico's, de preventie van gehoorschade en een goed gebruik van oordoppen.

Eerst en vooral denken we dat de sensibiliseringscampagnes niet alleen moeten wijzen op het risico op gehoorverlies, maar nu ook meer moeten focussen op het gevaar van tijdelijke tinnitus als voorbode van blijvende tinnitus en definitief gehoorverlies.

Blijvende tinnitus heeft immers een niet te onderschatten impact op het leven van mensen. Onderzoek toont aan dat tinnitus gecorreleerd is met verlies van gehoor, aanleiding geeft tot emotionele problemen, angstgevoelens, concentratieproblemen, slecht slapen en depressieve gevoelens, die in extreme gevallen ook leiden tot zelfmoord. Tinnitus en verlies van gehoor heeft ook een belangrijk impact op het sociale leven van mensen. Mensen die last hebben van oorsuizen en een verminderd gehoor, hebben het moeilijker om andere mensen te verstaan waardoor ze zich gaan terugtrekken en eenzaam worden.⁴ Het is belangrijk dat mensen beseffen dat blijvende tinnitus niet te genezen is. De schade kan beperkt worden via corticosteroïden en hyperbare zuurstof. De oorsuizingen kunnen verminderen of leefbaar worden gemaakt door een hoortoestel of ruisgenerator, neurostimulator, de Tinnitus Retraining Therapy of door een cochleair implantaat bij mensen die volledig of eenzijdig doof zijn.

Voor de sensibilisering rond een goed gebruik van oordoppen denken de indieners van dit voorstel van resolutie dat het CLB, gezien hun zeer groot bereik bij jongeren, een belangrijke actor kan zijn. In het kader van het medisch onderzoek zou niet alleen aandacht moeten gaan naar het testen van het gehoor van jongeren, maar moet ook informatie gegeven worden over het correcte gebruik van de oordoppen en over tijdelijke tinnitus als voorbode van blijvende tinnitus en gehoorverlies.

De apothekers zijn de afgelopen jaren geëvolueerd naar farmaceutische zorgverstrekkers. Dat betekent dat ze naast het afleveren van geneesmiddelen en gezondheidsproducten, patiënten informatie verstrekken over het gebruik van de door hen verkochte producten en hen begeleiden bij de therapietrouw. Bij de verkoop van oordoppen kunnen de apothekers – naast de audiologen en gespecialiseerde gehoorcentra – een belangrijke actor zijn om te informeren over het correcte gebruik van oordoppen.

⁴ HALFORD, Jonathan, B.S., "Anxiety and depression in tinnitus sufferers", *Journal of Psychosomatic Research*, 1991; MAZUREK, B. OLZE, H., HAUPT, H. en SZCZEPEK, Agnieszka J., "The More the Worse :the Grade of Noise-Induced Hearing Loss Associates with the Severity of Tinnitus", *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 2010; TYLER, Richard S. en BAKER, Lesley J., "Difficulties Experienced by Tinnitus Sufferers", *Journal of Speech and Hearing Disorders*, 1983; AXELSSON en SANDH, Agneta, "Tinnitus in noise-induced hearing loss", *British Journal of Audiology*, 1985.

Niet alle oordoppen worden gekocht bij de apotheker. Ook warenhuizen en drogisterijen verkopen oordoppen. Kopers die hun oordoppen daar kopen, krijgen geen extra uitleg. De indieners willen daarom de Federale Regering vragen actie te ondernemen om de gebruiksaanwijzing te vervolledigen met gerichte informatie over een correct gebruik van oordoppen.

Freya SAEYS
Peter PERSYN
Cindy FRANSSEN
Danielle GODDERIS-T'JONCK
Tinne ROMBOUTS
Tine VAN DER VLOET

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° de al genomen maatregelen op het vlak van informatieverstrekking en sensibilisering, en de huidige VLAREM-wetgeving (Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning) met de nieuwe geluidsnormen;
 - 2° het gebrek aan accurate gegevens op populatieniveau om de prevalentie en oorzaken van doofheid en gehoorverlies in te schatten;
 - 3° het stijgende aantal jongeren met gehoorschade en tinnitus;
 - 4° de inspanningen van de Vlaamse overheid op het vlak van sensibilisering voor gehoorschade en het gebruik van oordoppen;
 - 5° de stijgende verkoop van oordoppen en het toenemende bewustzijn bij jongeren en volwassenen over het risico op gehoorschade bij blootstelling aan luide muziek;
 - 6° de noodzaak om de sensibilisering te verdiepen, meer bepaald met betrekking tot het correcte en continue gebruik van oordoppen;
 - 7° de toenemende prevalentie van tijdelijke tinnitus als voorbode van definitieve tinnitus en blijvend gehoorverlies;
- vraagt de Vlaamse Regering om:
 - 1° wetenschappelijk onderzoek naar de redenen van verschillende doelgroepen om geen gehoorbescherming te dragen te stimuleren en in bestaande onderzoeken zoals de Gezondheidsenquête, leerlingenbevragingen enzovoort, een indicator in te voeren over het gebruik van oordoppen om de evolutie in het gebruik ervan in beeld te brengen;
 - 2° de campagnes Help ze niet naar de tuut en Iets minder is de max uit te breiden met informatie over tinnitus, in het bijzonder bij kinderen en jongeren onder de 14 jaar;
 - 3° sensibiliseringscampagnes te voeren over de mogelijke gehoorschade die veroorzaakt wordt door langdurige blootstelling aan hoge geluidsniveaus als een digitale muzikspeler met oortjes of een koptelefoon wordt gebruikt;
 - 4° in alle voorlichtings- en sensibiliseringsacties over het gebruik van oordoppen die gericht zijn op jongeren, hun ouders en jeugdverenigingen, te focussen op het correcte gebruik ervan. Dat houdt in dat de oordoppen correct geplaatst moet worden met toepassing van de controletest in drie stappen, regelmatig opnieuw goed moeten worden geplaatst en continu moeten worden gebruikt zolang er blootstelling is aan geluid;
 - 5° de boodschap over het correcte en ononderbroken gebruik van oordoppen en het herkennen van alarmsignalen in geval van gehoorschade te herhalen, zowel bij het medisch onderzoek op school als bij de lessen over de anatomie van het oor in het lager en middelbaar onderwijs;
 - 6° overleg te plegen met apothekers, audiologen en gespecialiseerde gehoorcentra om hen te sensibiliseren informatie over het juiste gebruik van oordoppen aan de koper te verstrekken;
 - 7° bij de Federale Regering aan te dringen op initiatieven om de gebruiksaanwijzing bij oordoppen te vervolledigen met gerichte informatie over het correcte gebruik ervan.

Freya SAEYS
Peter PERSYN
Cindy FRANSSEN
Danielle GODDERIS-T'JONCK
Tinne ROMBOUTS
Tine VAN DER VLOET